

УДК 336.145

Ірина Сівчук, к.е.н., асистент

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя, Україна

ОСОБЛИВОСТІ СТРУКТУРНОЇ БУДОВИ ФІНАНСОВОЇ СИСТЕМИ У США

Iryna Sivchuk

FEATURES OF THE USA FINANCIAL SYSTEM STRUCTURE

Основними елементами фінансової системи США є: фінансові інститути, фінансові ринки та фінансові інструменти. В свою чергу фінансові інститути поділяються на такі категорії, як фінансові посередники, агенти, брокери, товарна та продуктова біржі.

Сучасна система державних фінансів США складається з [1]:

- 1) фінансової системи федерації;
- 2) фінансових систем 50 штатів;
- 3) фінансових систем 3044 графств, які складаються з 95 тис. місцевих адміністративних одиниць, що включають понад 3 тис. округів, 19 тис. муніципалітетів, 17 тис. міст, понад 43 тис. навчальних, а також спеціальні округи: господарсько-підприємницькі, культурно-освітні, сільські;
- 4) спеціальних фондів.

Така система організації державних фінансів характеризується відсутністю єдності. Це означає, що кожен підрозділ державного управління: федерація, штати, місцеві органи, самостійно формують і затверджують свої бюджети, розробляють та здійснюють податкову політику, керують боргом.

Центральне місце системі державних фінансів займають федеральні фінанси, на які припадає близько 60% державного бюджету. Про це свідчать сформовані в останні роки параметри розподілу і перерозподілу коштів між бюджетами трьох рівнів: близько 65% сукупних витрат консолідованого бюджету проходять через федеральний бюджет і 35% – частка інших двох рівнів, яка розподіляється між штатами і місцевими органами влади в пропорції 2:1.

У США бюджети регулюються через систему дотацій і відрахувань. Рух ресурсів відбувається одночасно по чотирьох каналах [1]:

- з федерального бюджету – у бюджети штатів і місцеві бюджети;
- з бюджетів штатів – у місцеві бюджети;
- з місцевих бюджетів - у бюджети штатів;
- між місцевими бюджетами.

У базі власних доходів влади штатів і місцевої влади спостерігається зростання залежність від федеральних дотацій. Федеральна допомога штатам і місцевій владі носить яскраво виражений програмно-цільовий характер. Дотації і субсидії в США розподіляються нерівномірно. З їхньою допомогою на рівні штатів реалізується понад 500 цільових програм. Така зростаюча залежність від федеральних дотацій дає підставу стверджувати, що «федеральна допомога» перетворилася на засіб прямого контролю федерації за фінансовою політикою штатів і місцевих органів влади.

Федеральний бюджет побудований за принципом «повного бюджету» і складається з двох частин: власне урядового бюджету і довірчих (траст) фондів. За рахунок урядового бюджету фінансуються національні економічні і соціальні програми. Довірчі фонди мають переважно цільовий характер і забезпечують функціонування інфраструктури (федеральні автошляхи, аеродроми, електростанції). Статус довірчих мають окремі соціальні і пенсійні фонди. Доходи довірчих фондів формуються за рахунок надходжень від використання державної власності. Окремі

соціальні фонди формуються за рахунок внесків працюючих як у державному, так і у приватному секторі економіки, а також відрахувань від доходів федерального уряду і підприємств [2].

На структуру федерального бюджету США більшою мірою впливають політичні події, які відбуваються в цій країні. У федеральному бюджеті щорічно передбачаються кошти за статтею міжнародні програми на розвиток нових держав.

Бюджетний процес у США має чотири основних етапи, кожний з яких взаємопов'язаний з іншими [1]:

- 1) формування бюджету президента;
- 2) робота Конгресу над бюджетом;
- 3) зміцнення бюджету;
- 4) виконання бюджету.

Важливою ознакою бюджетної системи США є те, що федеральний уряд не несе відповідальності за цінні папери випущені органами влади нижчестоящого рівня. Тому в такій ситуації інвестори спираються на рейтинги приватних агентств, які і визначають ціну запозичень бюджетів штатів та муніципалітетів на відкритому ринку.

Міжбюджетне вирівнювання в США представлено складною системою бюджетних грантів, які виділяються бюджетам різних рівнів.

У Сполучених Штатах бюджетам нижчестоящого рівня надається як цільова умовна, так і безумовна фінансова допомога. Основним видом безумовної фінансової підтримки є програма міжбюджетного дохідного вирівнювання, заснована на виділенні трансфертів, розрахованих згідно із законодавчо затвердженою формулою, яка враховує видаткові потреби і фіскальний потенціал. В даний час федеральний бюджет не здійснює нецільової фінансової допомоги бюджетам нижчестоящого рівня, хоча безумовна фінансова підтримка місцевим бюджетам з боку бюджетів штатів широко використовується [1].

Цільова фінансова допомога надається у вигляді грантів двох типів. До першого типу відносять блоки-гранти, які виділяються на фінансування досить широкого кола видаткових статей при встановленні обмежень на перерозподіл коштів між цими статтями. Також існують блоки-гранти на охорону здоров'я, соціальне забезпечення та на фінансування інших видаткових груп.

Другим видом цільової фінансової допомоги бюджетам нижчестоящого рівня є так звані категорійні гранти, у рамках яких виділяються кошти на фінансування окремої видаткової програми.

Формування бюджету президента. Бюджет Сполучених Штатів складається з декількох томів, де викладено фінансові пропозиції президента і порядок розподілу коштів. Основна увага приділяється майбутньому бюджетному року, для якого Конгрес повинен схвалити бюджетні призначення.

Використана література

1. Миргородська Л.О. Фінансові системи зарубіжних країн: Навчальний посібник. [Текст] / Л. О. Миргородська. – Київ: Центр навчальної літератури, 2003. – 240 с.

2. Васильев В.С. Бюджет трудного времени / В.С. Васильев //США: економіка, політика. Идеология, 1997. – № 6. – с. 17-29.